

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 43.

Fylke: Sør-Trøndelag.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Singasaas.

Emne: Ting til legeiom og
vern mot sykiom.

Bygdelag:

Oppskr. av: Chr. Lodgaard

Gard:

(adresse): Singasaas.

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Opplysningene er hentet av naalevende Kaarmann
Jens Jensen Fløttum, Bjørgen, 91 aar gl. Føit 1863, og
maler Per Overli, Kotsøy, 94 aar gl. føit 1860.

Ringer.

1. En brukte ringer paa fingrene mot gi gikt.
2. En brukte alminnelig ~~ei~~ fingerzing paa den ene fingeren, som var laget av kobber. De var glatte som en alminnelig giftering, uten noe innskripsjon.
3. De har vel faatt kjenskap av folk som brukte dem, og det var metallsmeder i bygda som gjorde dem, da det har vært mange massingsmeier her bygda før i tia.
4. Nei.
5. Kjennes ikke.
- 6, 7, 8 kjenner ~~ikke~~ mine heimelsmenn ikke til.
- 9 til 13. Kjennes ikke her naa. En til kjøpte en elektriske belter. Jeg personlig kjenner til, at en dame her hadde en saakalt giktmaskin til legeiom mot gikt. Man holdt med begge hendiene i saakalte spoler. Den var ogsaa innkjøpt.

Øreringer.

Her skal en sittere hva! Jens J. Fløttum skriver i ett

brev til meg : ,, Har sett og hørt om ^{Øresringer} ~~Øres~~ringer mot sure øyne, hodepine og øresting. Disse ringer var helst av bly eller sølv og bares i begge ~~side~~ ørene i ett hull stukket i øresnippen."

Nedskriveren har selv sett i mine yngre dager at baade menn og eldre kvinner bar øreringer i begge ørene, som ~~de~~ sa, var ett goit middel mot ~~de~~ sure øyne, og ett goit middel for at skjerpe synet.

Disse ringer var av kobber ^{av} og ~~en~~ alminnelig størelse.

Disse ringer var stukket gjennom ørene med ett hull i øresnippen.

Det var ingen serskilt som stakk hullet i øresnippen.

20-22 kjennes ikke.

Anire ting som er brukt her mot sykdommer.

SkaI her sattere omtrent ordrett hvad min heimsmann skriver i samme brevet :

„ Mot anire sykdommer, f. eks. brystsykiom bruktes helst aareladning, og mot ryggsmarter kopping. Denne bestod i att der med sneppert eller en kvass bill ~~—~~ eller med en borikniv eller en annen lett gjenstand som med hammer ble snertet smaa snitt i huden, tett i tett og saa satt sug paa. Dette bestod av ett avkappet horn med ett hull i øvre ende, stort som etter en spiker-
naver, med en skinnrem over hullet, strammet og suret fast til hornet. Saa suget en med munnen og trykket saa skinnremmen goit over hullet i hornet. Dette fikk saa staa til iet løsnet av seg selv, og da vart iet uttrekt nokk saa mye blod. Denne koppingen gjordes nederst paa ryggen, en-

ten paa høyre eller venstre side. Jeg har selv utført dette arbeid paa min fars kropp".

Nedskriveren skal her tilføye:

av) En hadde ogsaa en slags koppmaskin, som var gjort massing, og tett med smaa kniver. ~~Knivene~~ Det var en sterk fjær som holdt kvivrekkene oppe, saa satte en maskinen paa det sted som skulde koppes, og ved at trykke paa ett lite haandtak, slok samtlige knivene med stor fart en masse smaa huller i huden, og saa var at sette sugehornene paa.

Jeg har selv blett kuppet paa kinnet engang for tannpine. Det var vel omkring 18 96 at dette ble gjort. Jeg er naa 70 aar gl. Jeg ble da kvitt tannpina noen timer, men denne kom igjen være enn den var før.

Vi har flere slike maskiner paa Bygdemuseet vort, og sugehorn, og sugeskaaler av glass ogsaa.

Skal med det samme fortelle om en mann her, Anders Dragaasøien, naa 72 ar gl. som plagies mye med ryggsmerter i lang tid, saa han var helt arbeidsudyktig. Dette var i aarene 1925-27. Han søkte mange læger og var paa sykehus, men ingen ting hjelp.

Saa fikk han en kone her, Helle Aunbakk, til at koppe seg paa ryggen, dette gjorde hun flere ganger, og merkelig nokk, han ble helt frisk igjen, og han sier bestemt at det var koppinga til Helle Aunbakk som gjorde ham helt frisk. Helle Aunbakk er ioi for flere aar siden, og apperatorene hennes har vi naa paa Bygdemuseet vort.

Saa vitt vites er det ingen naa som driver kopping her i Singsaas. Tror bestemt at ingen er kuppet siden ca. 1930.

Vi har ogsaa mange biller, snepperter paa Bygdemuseet, mer og mindre primitivt forarbeidet, og alle er

gjort av massingsmeier her i bygia.

Å sette ertter i foten.

Hrr. Jens J. Fløttum skriver videre :

" Ett annet middel mot gikt var aa sette ertter i foten, som det kaltes.

Dette bestod i, at ~~slette~~ en gjorde ett snitt i huden paa indersida av foten, øverst paa tykkleggen i " Knebanistaen ", saa stort, at en almindelig ertter eller en kule, ~~saa~~ helst ett haggel, kunde gaa gjennom huden med tiden.

Etter att en hadde gjort snittet i huden, la en, helst en blykule i snittet i huden, og bandt saa et baand over. Denne kula ble saa holdt paa plas til den hadde tert seg gjennom huden og inn i kjøttet.

Naar saa det var gjort, la en enten en ert eller en trekule inn i hullet og utenpaa, om sommeren ett grassblad-grøbla-som det kaltes, med hull stukket med en knivspiss, om vinteren med en tynn næver med hull i.

Naa var det kommet marerie i hullet, og saaledes ~~h~~ maatte en skifte ofte. Dette middel bruktes mot stivhet og gikt, saa vitt heimelsmannen.

Nedskriveren av dette kan bare meddele, at dette saaret maatte en skifte paa hver kveld, saa en ikke risikerte ~~ikke~~ noen betendelse i saaret.

er
Har ikke hørt at det ~~er~~ noen som bruker slik middel naa, men det var brukt av noen eldre folk helt opp til 1930 aarene.

Maler Per Overli, 94 aar forteller:

Mot gikt og støng bruktes aarelading.

Mot brennsaar bruktes sirup og oliebark, som var malt til fint pulver, og rigabalsam.

Mot skabb bruktes kjurru og svovelblomme og rømme.

Gikt i Ryggen brukte en ogsaa hundister, Katt-og hestister, og ett kattskind over ryggen var ogsaa bra. Det siste er det ogsaa mange som bruker framleis, for det gir varme til ryggen. En legger kattskindet nederst paa ryggen over hoftene.

Større saar etter en kniv eller øks, saa la en paa blærekoe av grantrer, eller saa tørket en rund sopp, som en plukket paa joriet etter slaatten, og litt teletaang. Mot verkkuler bruktes graut eller oksmøkk, eller saa siruppleig.

Mot hodepine bruktes aarelaining paa høyre haand, eller legge spanskflue i nakken.

Mot "Asgarier" i entarmen spiste en jortesalt, eller kvit løk.

For sprekker paa fingrene brukte en koe, eller rømme og begg.

Mot kreft utvenig bruktes kolisyre og pimpstein.

Mot tuberkulose brukte aa irikke kjuruvatn, som er brukt hely opp i mot 1920 aarene.

Singsaas den 28-10-1954.

Chr. Loigardi.
Chr. Loigardi.